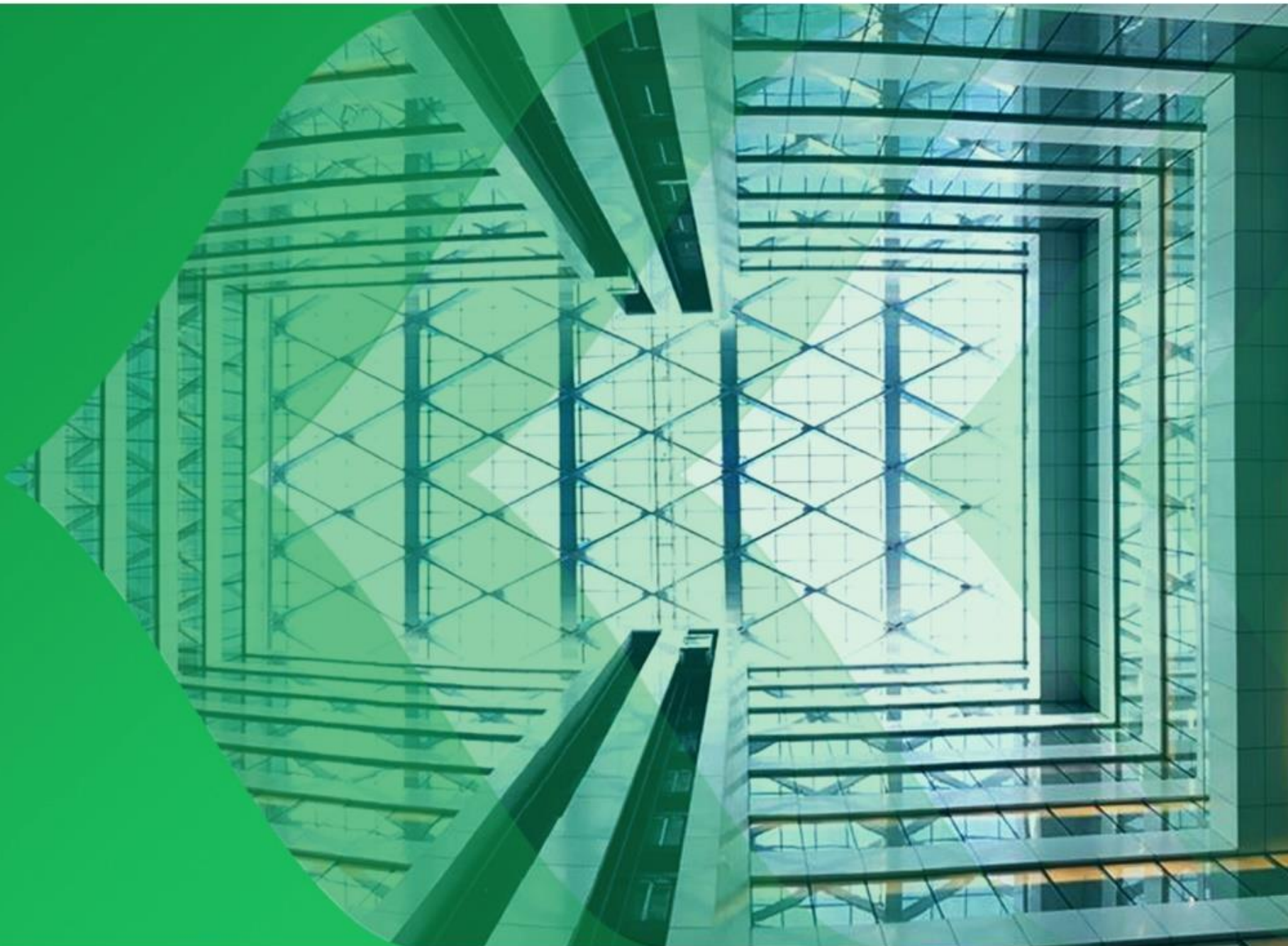
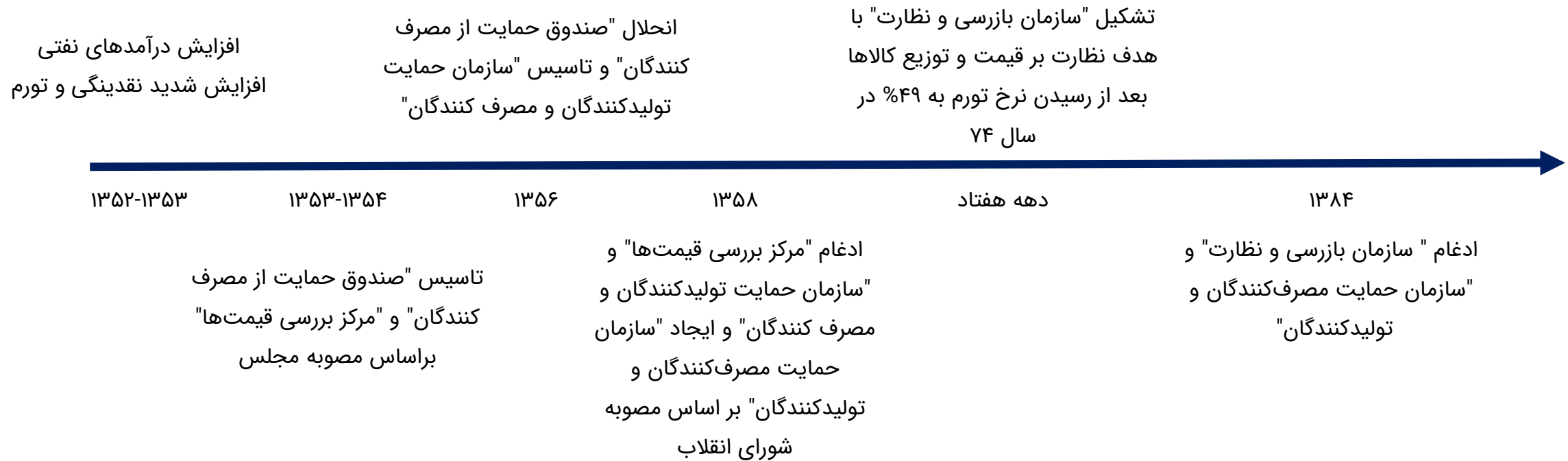

کیان

بررسی قیمت‌گذاری
دستوری

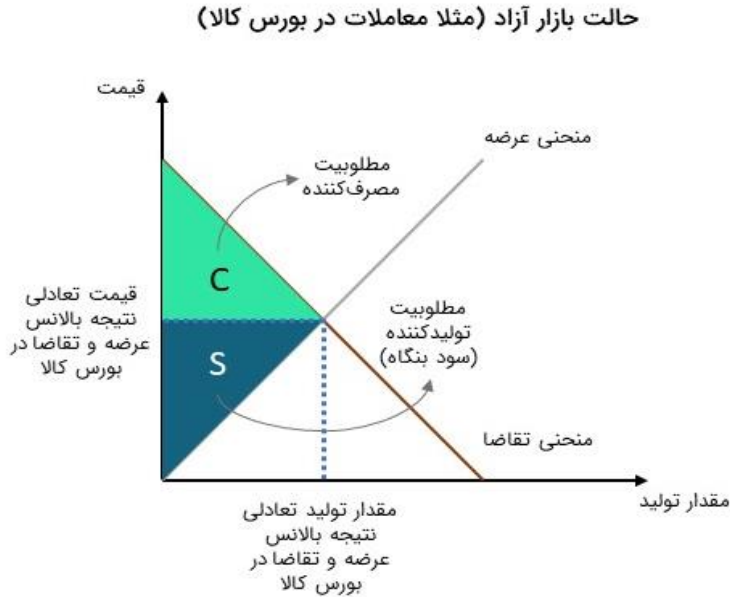
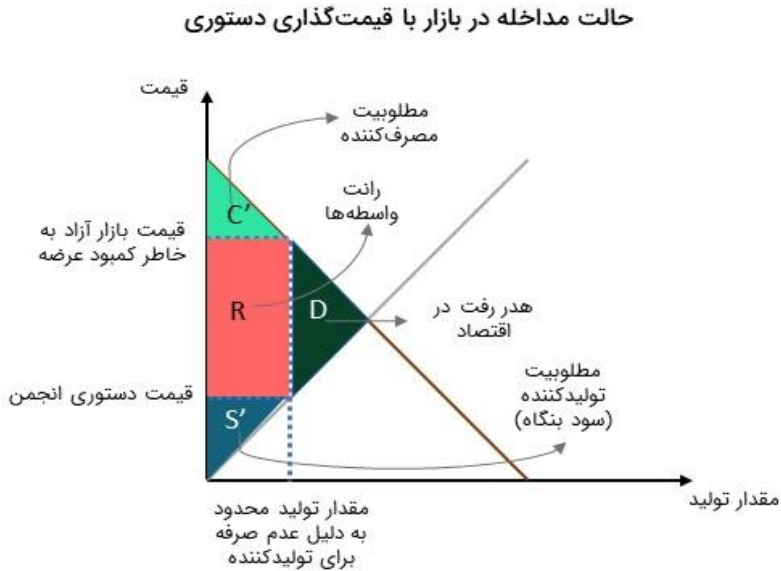
قدمت ۵۰ ساله قیمت‌گذاری دستوری

آیا سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان حمایت می‌کند؟

منطق قیمت‌گذاری دستوری عمدتاً رویکرد Cost Plus بوده‌است. این رویکرد می‌گوید هزینه تولید هر محصول محاسبه شود و یک حاشیه سود مشخص برای آن تعیین و با نرخ بدست آمده به فروش رسد. با این رویکرد هم مصرف‌کننده متضرر می‌شود هم تولیدکننده! چرا؟

مصرف‌کننده به خاطر پایین‌تر بودن نرخ دستوری نسبت به نرخ بازار مجبور است همیشه در صف تقاضای محصول باشد. تولیدکننده مجبور است محصول تولیدی خود را پایین‌تر از قیمتی که بازار برای آن تعیین می‌کند بفروشد و این موضوع باعث می‌شود مطلوبیت تولیدکننده که همان سود بنگاه است کاهش یابد.

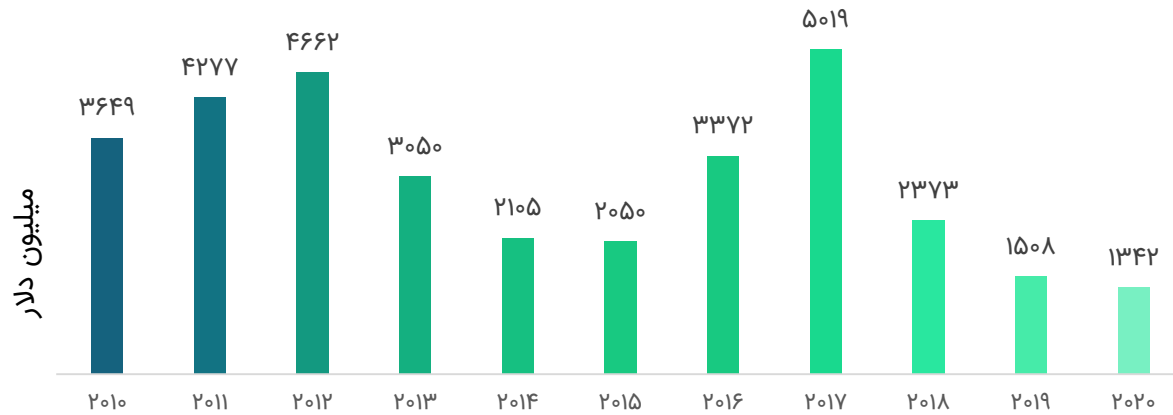

کاهش مطلوبیت تولیدکننده همچنین باعث می‌شود هزینه‌های پنهانی همچون استهلاک و نیاز به تعمیر و جایگزینی دستگاه‌ها و قطعات کارخانه‌ها به سختی صورت بگیرد و همین موضوع در نهایت باعث کاهش بهره‌وری و در واقع کاهش مقدار تولید خواهد شد. طبق نظریه مقداری پول، افزایش نقدینگی و کاهش مقدار تولید در جامعه نتیجه‌ای جز افزایش قیمت‌ها و تورم نخواهد داشت.

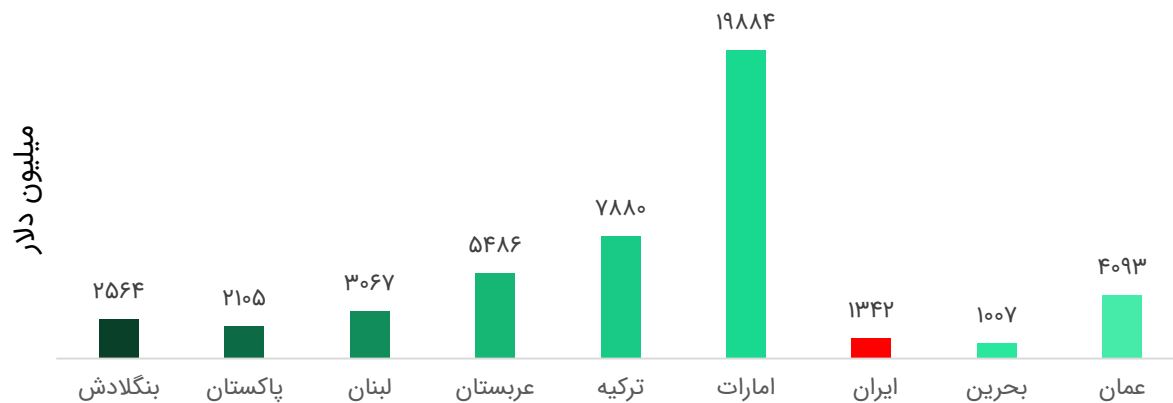
(مقدار تولید کاهش) $Y \times P$ (تورم افزایش) $=$ (سرعت گردش پول ثابت) $V \times M$ (نقدینگی افزایش)
در واقع مصرف‌کنندگان هم باید کاهش عرضه محصولات و صف‌های تقاضا را تحمل کنند و هم افزایش قیمت‌ها را.

امنیت سرمایه‌گذاری پایین!

مقدار سرمایه‌گذاری خارجی در ایران (FDI Inflow)

FDI برخی از کشورهای منطقه در سال ۲۰۲۰

وقتی فروش محصولات به نرخ‌های کشف شده در بازار و براساس عرضه و تقاضا صورت نگیرد آیا پیش‌بینی سود پروژه‌های تولیدی از رویکردهایی مثل IRR یا NPV به درستی صورت می‌پذیرد؟

وقتی تحلیلگران و مدیران سرمایه‌گذاری نتوانند به قیمت‌های تعیین شده بر اساس شرایط عرضه و تقاضایی که برای سال‌های آتی یک منطقه/کشور تخمین می‌زنند اتکا کنند، آیا فلسفه Capital Budgeting آن‌ها را متقاعد به سرمایه‌گذاری در آن منطقه خواهد کرد؟ وقتی امنیت سرمایه‌گذاری را با ریسک‌هایی همچون نظام قیمت‌گذاری دستوری پایین می‌آوریم، انتظاری جز کاهش ورود سرمایه به کشور غیرمنطقی خواهد بود.

نمودارهای مقابل مقدار سرمایه خارجی ورودی به کشور طی سال‌های اخیر و همچنین مقدار سرمایه خارجی ورودی کشورهای منطقه در سال ۲۰۲۰ است.

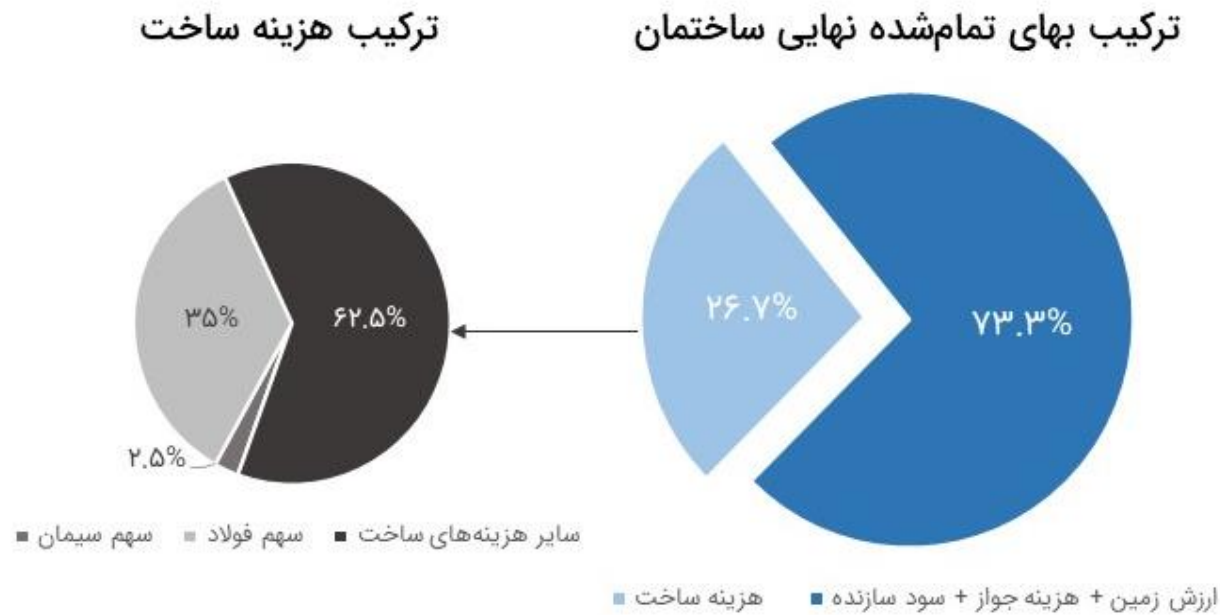
ایران با مساحت ۱.۶ میلیون کیلومتر مربع و ۸۵ میلیون نفر جمعیت فقط توانسته ۳۰۰ میلیون دلار بیشتر از بحرین با مساحت ۷۵۰ کیلومتر مربعی و ۱.۶ میلیون نفری جذب سرمایه خارجی داشته باشد.

البته که موضوع تحریم‌ها به شدت در مقدار ورود سرمایه خارجی به کشور موثر است ولی آیا در سال‌های خوش بدون تحریم توانسته‌ایم پروژه‌های تولیدی فراوان و اقتصادمان را برای سرمایه‌گذاران خارجی در حدی مطلوب کنیم که به اندازه ترکیه و امارات جذب سرمایه داشته باشیم؟؟

سیمان و فولاد؛ یک نمونه از بهانه نادرست برای پایین نگه داشتن قیمت‌ها

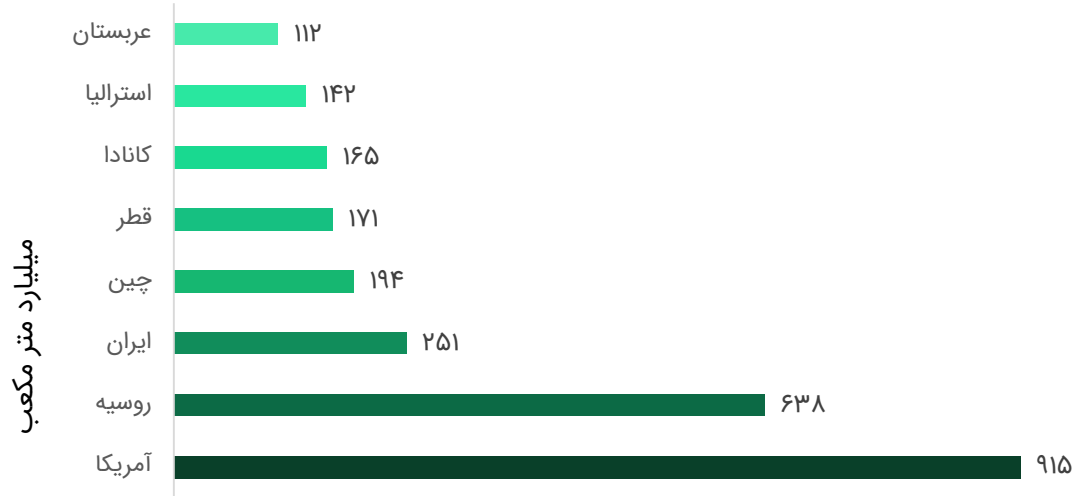
در هر زمان شعارهایی پوپولیستی و عوام فریبانه برای ایجاد فرصت رانت از طرف سودجویان مطرح بوده‌اند. یکی از آن‌ها همین نرخ دستوری برای سیمان و فولاد به بهانه پایین نگه داشتن بهای تمام شده ساختمان می‌باشد بدون آنکه بررسی کارشناسانه‌ای برای این ادعا صورت بگیرد.

نمودار مقابل سهم هزینه‌های مربوط به سیمان و فولاد از کل هزینه‌های مرتبط با ساخت یک واحد مسکونی می‌باشد. مثلاً هزینه سیمان به ازای هر متر مربع حدود ۱۰۰ هزار تومان است که در مقابل هزینه ساخت حدود ۸ میلیون تومان و یا بهای تمام شده حدود ۲۵ میلیون تومان و یا نرخ فروش متوسط ۳۰ میلیون تومان به ازای هر متر مربع در تهران سهم بسیار ناچیزی می‌باشد.

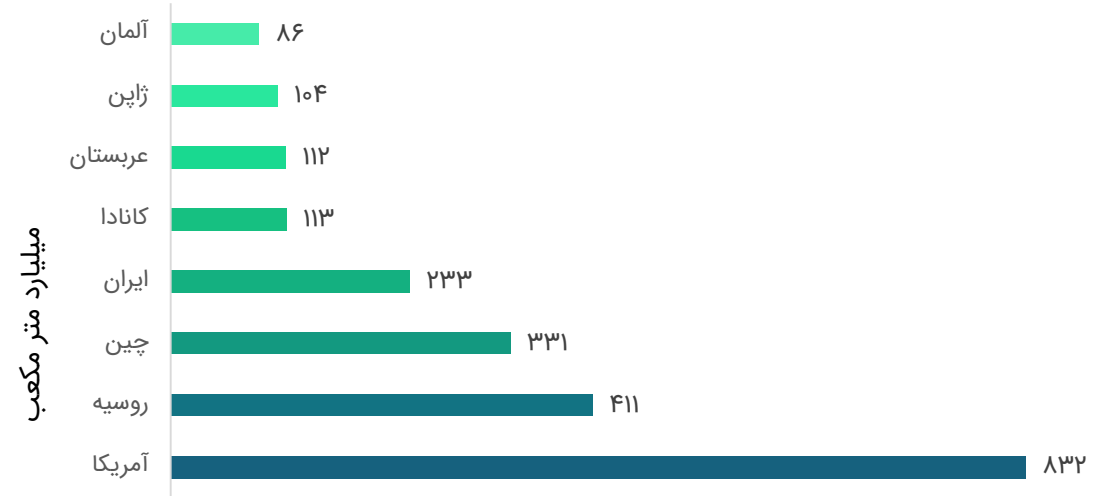

بازیگران اصلی گاز طبیعی در دنیا

بزرگترین تولیدکنندگان گاز در سال ۲۰۲۰

بزرگترین مصرف‌کنندگان گاز در سال ۲۰۲۰

بیشترین ذخایر گازی دنیا در ۲۰۲۰

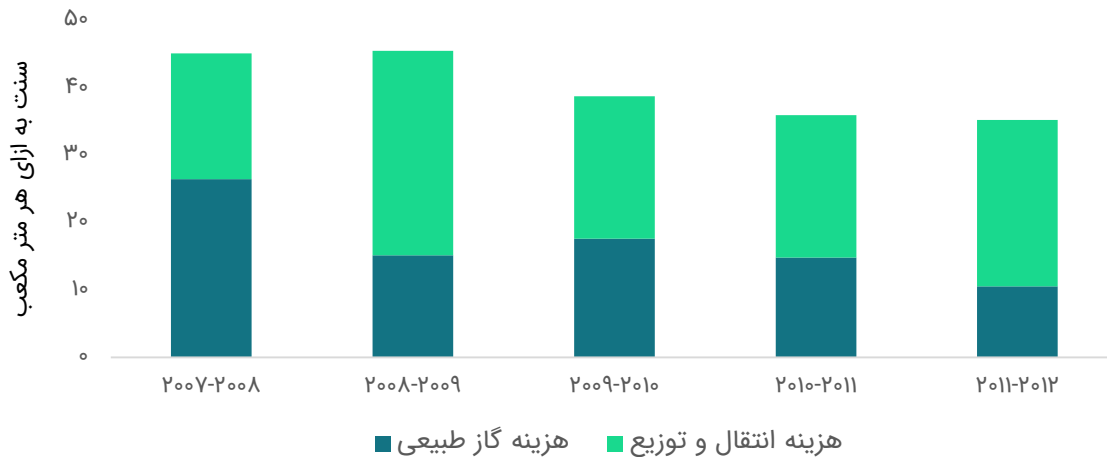
در سال ۲۰۲۰ حدود ۳۹۰۰ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی در دنیا تولید شده است. یعنی روزانه حدود ۱۰۵۰۰ میلیون متر مکعب. تولید روزانه ایران حدود ۸۰۰ میلیون متر مکعب بوده است. ۶۶٪ از گاز تولید شده در دنیا توسط ۸ کشور ذکر شده در نمودار بزرگترین تولیدکنندگان گاز، تولید شده است.

مفت فروشی گاز برای بخش خانگی در ایران

قیمت گاز طبیعی در آمریکا به تفکیک بخش‌های مصرفی

سنت به ازای هر متر مکعب	۲۰۲۰	۲۰۱۹	
	۷.۵	۹.۴	اسپات هنری هاب
	۳۸.۲	۳۶.۹	خانگی
	۲۶.۴	۲۶.۸	تجاری
	۱۱.۶	۱۳.۸	صنعتی

مبلغ پرداختی توسط مصرف کنندگان خانگی برای گاز طبیعی در آمریکا

منبع: EIA

طبق بودجه ۱۴۰۰ قیمت گاز طبیعی در ایران برای بخش خانگی بازه حدودی ۵۰ تا ۵۰۰ تومان به ازای هر متر مکعب (تفاوت نرخ براساس مناطق جغرافیایی، فصول سرد و گرم، میزان مصرف) تعیین شده که بازه ۱۰۰ الی ۱۵۰ تومان به ازای هر متر مکعب، مقدار متعارفی برای نرخ گاز برای بخش خانگی می‌باشد.

در حالیکه نرخ گاز برای صنایع کشور درصدی از نرخ گاز خوراک پتروشیمی‌ها تعیین شده که خود فرمول بدست آوردن نرخ خوراک به اندازه کافی مبهم بوده و جای بحث بسیار دارد.

جدول پایین نرخ گاز برای صنایع را نشان می‌دهد که مشخصا این نرخ‌ها به صورت قابل توجه از نرخ گاز برای بخش خانگی بالاتر می‌باشند.

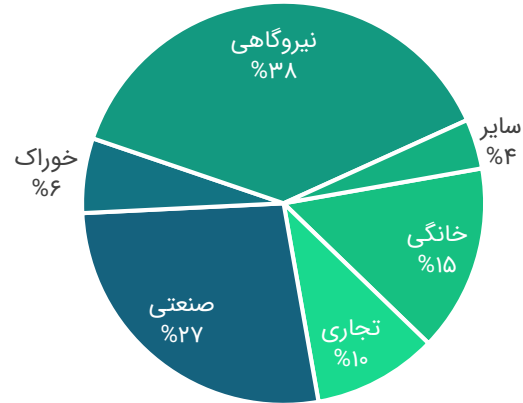
اما جدول مقابل قیمت گاز برای بخش‌های خانگی، تجاری و صنعتی در آمریکا را نشان می‌دهد که به وضوح سیاست‌های بهینه برای شرایط بهتر صنعت و مقدار تولید بیشتر و همچنین تشویق مصرف بهینه در بخش خانگی را نمایان می‌سازد.

محاسبه نرخ ابلاغی گاز برای صنایع در بند (ط) قانون بودجه سال ۱۴۰۰

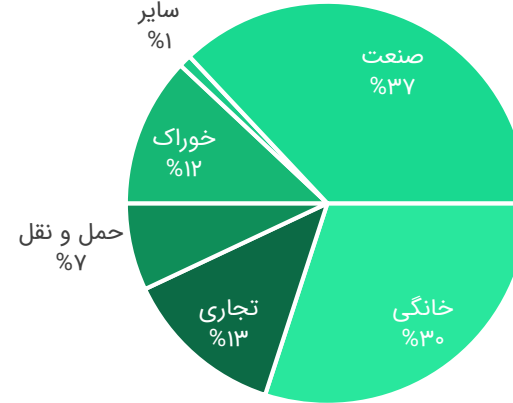
نوع مصرف	درصد از نرخ خوراک	تعرفه فروردین	تعرفه اردیبهشت	تعرفه خرداد	تعرفه تیر	تعرفه مرداد
پالایشگاه و پتروشیمی	۳۰%	۶,۳۲۵	۶,۳۲۰	۶,۹۳۵	۷,۳۰۱	۹,۴۷۶
فولاد و صنایع فلزی	۳۰%	۶,۳۲۵	۶,۳۲۰	۶,۹۳۵	۷,۳۰۱	۹,۴۷۶
سیمان	۱۰%	۲,۱۰۸	۲,۱۰۷	۲,۳۱۲	۲,۴۳۴	۳,۱۵۹
صنایع غیر عمده	۱۰%	۲,۱۰۸	۲,۱۰۷	۲,۳۱۲	۲,۴۳۴	۳,۱۵۹

مصرف بسیار بالاتر گاز در بخش خانگی ایران نسبت به سایر کشورها

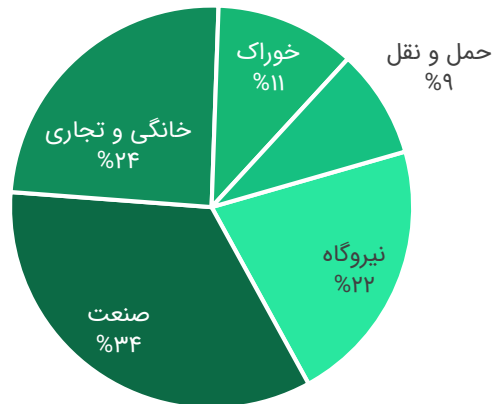
آمریکا ۲۰۲۰

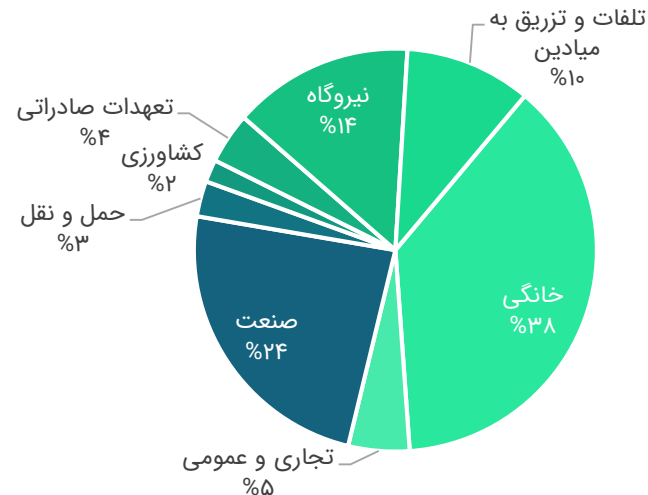
دنیا ۲۰۱۸

چین ۲۰۱۹

ایران ۹۷

مصرف بالای گاز در بخش خانگی در ایران کاملا مشهود است و این موضوع یکی از نتایج مفت فروشی انرژی و مصرف غیربهبینه آن در بخش خانگی می‌باشد.

طبق این محاسبات، سرانه (سالانه) مصرف گاز طبیعی در بخش خانگی در سطح دنیا حدود ۱۵۰ متر مکعب، در آمریکا حدود ۴۰۰ مترمکعب و در ایران حدود ۱۲۰۰ متر مکعب است!!

منابع:

[سند تراز تولید و مصرف گاز طبیعی در کشور](#)
IEA / IEA / EAI

تراز منفی گاز طبیعی ایران در آینده‌ای نزدیک

۱۴۲۰	۱۴۱۵	۱۴۱۰	۱۴۰۴	۱۴۰۰	۱۳۹۷	
۱۰۸۵.۹	۱۲۵۰.۱	۱۴۰۸.۱	۱۱۴۲.۸	۹۹۱.۳	۸۱۹.۸	حداکثر میزان تولید گاز خام
۹۶۶.۴	۱۱۱۲.۵	۱۲۵۳.۲	۱۰۱۸	۸۸۲.۲	۷۲۹.۶	گاز قابل عرضه از تولیدات واردات گاز
۰	۰	۰	۰	۰	۱.۲	
۹۶۶.۴	۱۱۱۲.۵	۱۲۵۳.۲	۱۰۱۸	۸۸۲.۲	۷۳۰.۸	کل عرضه گاز طبیعی به شبکه ملی گاز کشور
۳۷۴.۴	۳۶۰.۸	۳۴۷.۱	۳۲۹.۴	۲۸۸.۸	۲۷۶	خانگی
۵۵.۴	۵۲.۴	۴۹.۵	۴۶.۲	۳۸.۶	۳۵.۹	تجاری و عمومی
۸۳.۱	۷۸.۴	۷۳.۹	۷۰.۸	۶۸.۹	۶۵.۷	صنایع غیرعمده
۴۷.۴	۴۴.۳	۳۹.۹	۳۳.۸	۲۶	۲۰.۸	حمل و نقل
۱۸.۷	۱۷.۳	۱۵.۹	۱۴.۳	۱۳.۲	۱۲.۲	کشاورزی
۲۱۳.۷	۲۰۹.۸	۲۰۶.۱	۲۰۰.۱	۱۵۹.۵	۱۰۹.۲	صنایع عمده
۴۰.۱	۳۶.۴	۳۳	۲۹.۳	۲۷.۱	۲۵	فولاد
۱۵.۷	۱۵.۳	۱۴.۹	۱۴.۴	۱۴	۱۳.۹	سیمان
۲۴.۶	۲۳.۷	۲۲.۸	۲۱.۸	۲۱.۲	۲۱	پالایشگاه‌ها و تلمبه خانه‌ها
۵۱.۹	۵۲.۱	۵۳	۵۳.۲	۵۳.۶	۴۹.۲	پتروشیمی‌های موجود
۸۱.۴	۸۱.۴	۸۱.۴	۸۱.۴	۴۳.۶	۰	گاز مورد نیاز در جهش دوم و سوم پتروشیمی‌ها
۲۰۹.۳	۲۰۴	۱۸۸.۳	۱۷۵.۵	۱۶۹.۷	۱۰۶.۲	نیروگاه‌ها
۲۲.۱	۲۵	۲۷.۸	۲۲.۳	۱۹.۶	۱۶	مصرف داخلی/ عملیاتی
۰	۴.۶	۱۳.۸	۲۰.۲	۰	۱۱	تزریق گاز سبک به میدان نفتی
۵۲.۸	۶۳.۲	۷۶.۸	۶۷	۶۲.۶	۴۷.۲	تلفات انتقال و توزیع و گازهای قرائت نشده
۸۲.۴	۸۲.۴	۸۲.۴	۸۲.۴	۶۴.۹	۲۹.۹	تعهدات صادراتی
-۱۹۳.۱	-۳۰.۶	۱۳۱.۸	-۵۴	-۲۹.۹	۰	تراز گاز

شورای عالی انرژی کشور، سند "تراز تولید و مصرف گاز طبیعی در کشور تا افق ۱۴۲۰" را مورد تصویب قرار داده است.

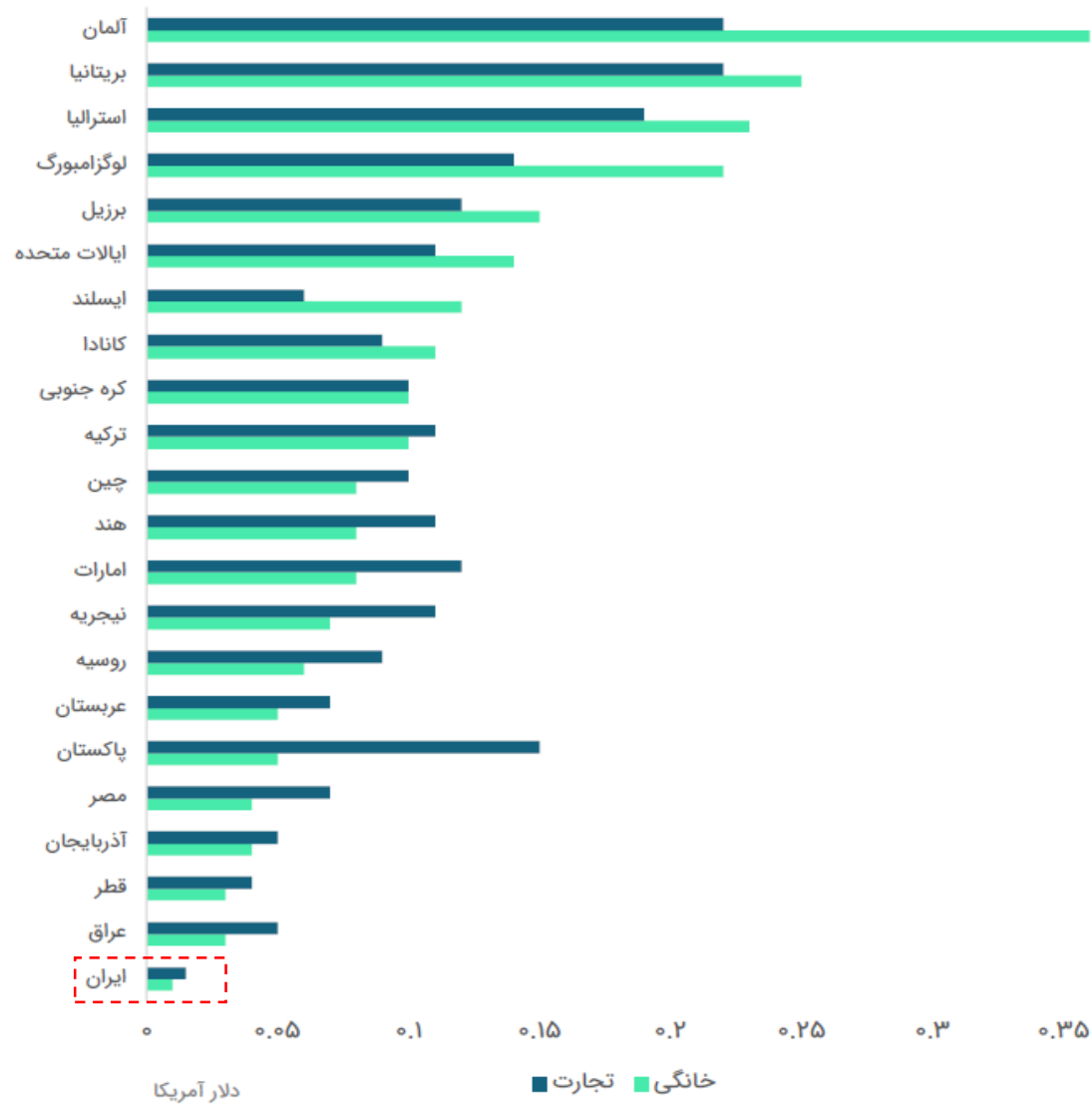
مصرف گاز طبیعی در کشور در بخش‌های خانگی، تجاری، نیروگاه‌ها و صنعت دارای رشد نامتعارفی است.

بر اساس پیش‌بینی این سند که با فرض اعمال سیاست‌های بهینه‌سازی مصرف گاز و همچنین نرخ رشد اقتصادی ۵.۶ درصدی محاسبه شده است، تراز گاز کشور در سال ۱۴۰۰ منفی خواهد شد و تا بعد از سال ۱۴۰۴ نیز ادامه خواهد یافت تا اینکه در سال ۱۴۱۰ به دلیل به ثمر رسیدن پروژه‌های افزایش تولید گاز از میداین جدید گازی دوباره تراز گازی کشور مثبت خواهد شد. طبق برآورد شورای عالی انرژی برای افزایش تولید گاز از میداین جدید به سرمایه‌ای معادل ۵۰ میلیارد دلار نیاز است. همچنین تراز گاز کشور مجدداً در سال ۱۴۲۰ منفی خواهد شد و مصرف به اندازه ۱۱۱ میلیون متر مکعب در روز از تولید پیشی خواهد گرفت.

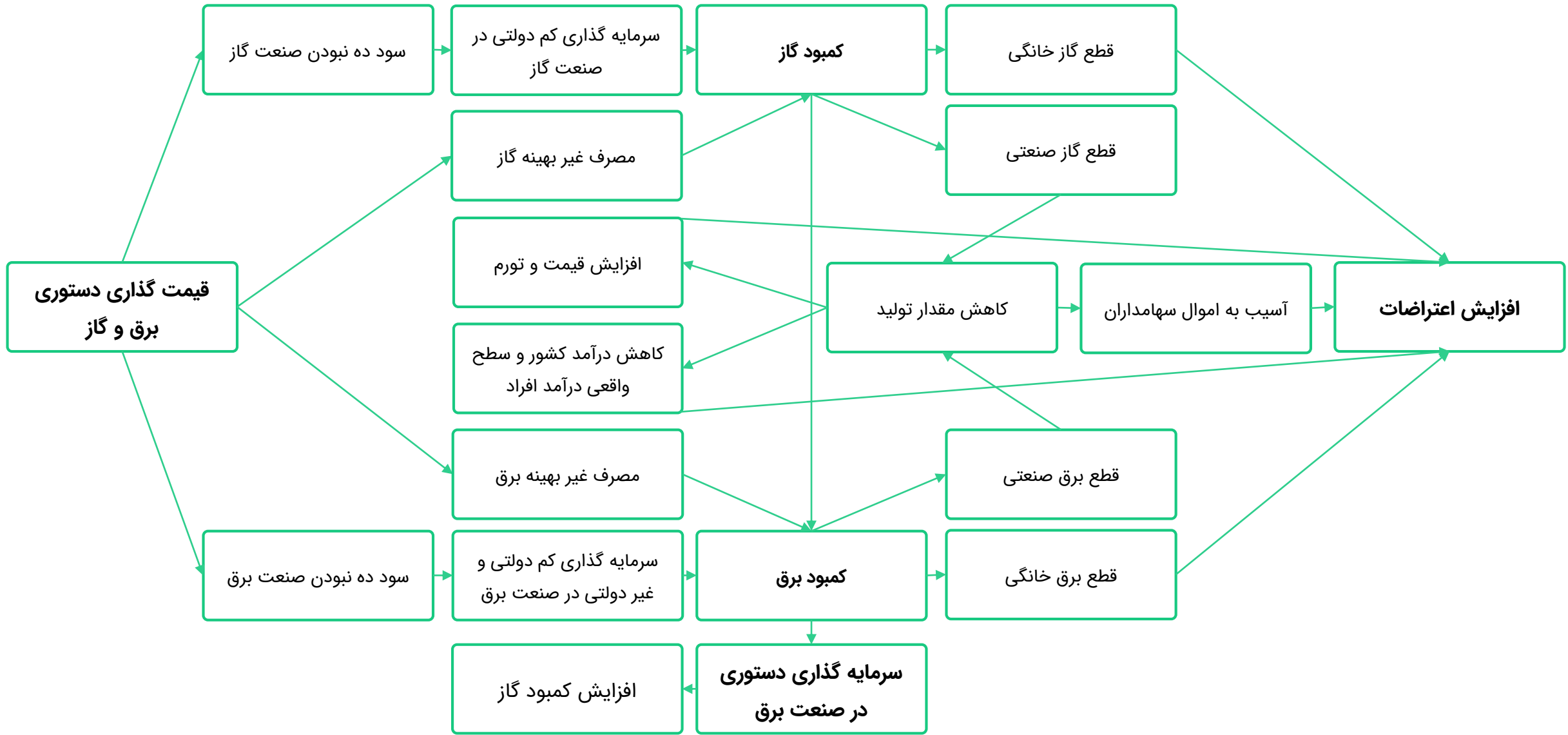
ممکن است در سالی تراز گاز به طور متوسط مثبت باشد اما در فصول سرد به دلیل افزایش ناگهانی مصرف گاز، مصرف از تولید پیشی بگیرد و تراز گاز در فصول سرد منفی شود. در این حالت هر چند تراز گاز متوسط برای کل سال مثبت است اما در چهار ماه سرد سال این تراز گاز منفی است و باید برای تامین گاز موردنیاز کشور در آن برهه زمانی چاره‌اندیشی کرد.

وضعیت مشابه در صنعت برق

قیمت یک کیلو وات ساعت برق(دسامبر ۲۰۱۹)

قیمت پایین برق در کشور در مقایسه با سایر کشورها
 قیمت پایین‌تر برای بخش خانگی نسبت به صنعت برای یک کشور
 صنعتی

راه حل چیست؟

تابع مطلوبیت تولیدکننده و تابع مطلوبیت مصرف کننده به بهترین شکل مقدار بهینه تولید و قیمت هر محصول را تعیین خواهد کرد. همان چیزی که سالهاست در همه جای دنیا صورت می‌گیرد

ایجاد بازار رقابتی و شرایط عرضه و تقاضا برای تک تک محصولات و نظارت بر شفافیت معاملات و جلوگیری از اختلال و فساد در این بازارها تنها راه چاره است که دوره گذار کوتاه مدت آن شاید کمی سخت باشد ولی قطعا در بلندمدت اثرات مثبت بسیاری به همراه خواهد داشت

آیا اگر گاز و برق به قیمت درست و واقعی به دست مصرف کننده خانگی برسد این مقدار اسراف و مصرف غیربهینه را شاهد خواهیم بود که سومین کشور از نظر ذخایر و تولید گاز در دنیا با مشکل کسری گاز و قطعی برق روبرو شود؟

اگر محصولات مختلف به قیمت‌های تعیین شده در بازار فروخته شده و سود بنگاه‌ها در حالت مطلوب و بهینه قرار گیرد، انگیزه برای سرمایه‌گذاری در تولید و در نتیجه مقدار تولید و رشد اقتصادی کشور افزایش نمی‌یابد؟

آیا نقدینگی جامعه با افزایش مقدار تولید و عرضه مناسب کالاها و خدمات، تعدیل نمی‌شود و افسار تورم کشیده نمی‌شود؟

حذف تدریجی قیمت‌گذاری دستوری از تمام کالاها و خدمات و پیاده‌سازی بازار با نظام کشف قیمت از طریق عرضه و تقاضا

دولت صرفا نقش نظارت بر شفاف بودن معاملات و تلاش برای ایجاد بستر بهینه بازارهای رقابتی را داشته باشد

KIAN

گروه خدمات مالی کیان

دفتر مرکزی: تهران، میدان آرژانتین، خیابان الوند،

پلاک ۱۹، طبقه ۴، کد پستی ۴۴۸۳۴ - ۱۵۱۴۹

a.mohammadian@kian.capital

تلفن: ۴۷۱۸۰۴۰۰ | فکس: ۴۷۱۸۰۴۰۴

